

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo Conceptionis B. Mariæ Virginis. De qua natus est Iesus, &c. Matth.
1. De absoluta Dei potentia. 2. De Conceptione originali pura ipsius
Deiparæ. 3. Varijs ea figuris illustrata. 4. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

illi ad populum & commissum sibi gregem edocendum doctrina sit necessaria, qua inopes charitate complecti, quo lupos à caula & dicecesi arcere labore, qua impios coarguere, vitia reprimere, & hæreses iugulare impigritia debeat.

Omnes. Beatissime Nicolae, te in Ecclesia Christiani venerantur, in scholis suspiceris, à naufragij in periculo versantibus in mari inuocaris; ius quippe habes in Episcopatus, priuilegium in scientias, potestatem denique in naufragia. Hanc ob causam & nos, vltimis hifce verbis inuitati, in procelloso mundi huius mari modò nauigantes, tempestatibus ac ventis agitati, naufragij ac mersionis in discrimine agentes, magna animi te contentione inuocamus, auxilium tuum depolcimus, summaq; animi demissione obtestamur, vt tuo sub fauore velut benigno quodam ac propitio sidere affigente, & influxu, alterius vitæ portum feliciter inuehi mereamur; in illo namq; omnis nostra sita est beatitudo, ad quam nos Pater & Filius ac Paracletus Spiritus deducere dignetur. Amen.

IN FESTO CONCEPTIO-
NIS B. MARIAE VIRGI-
NIS.

Partitio.

- I. De absoluta Dei potentia.
- II. De Conceptione originali pura ipsius Dei-para.
- III. Varijs figuris illustrata.
- IV. Rationibus à sacra Theologia petiti.

De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus,
Matth. I.

FIGVRA.

3 Reg. 10. TERTIO Regum Iuda libro proditum est, Salomonem Regium quemdam construi iussisse thronum, auro purissimo conuestitum, duodecim nixum in ascensu leonibus, sed solido interius ebore constantem, cui, Scriptura teste, simile opus non vidit orbis. Certissimò nobis persuadendum oportet, figuram illum

operis illius diuini atque admirabilis, taciti tamen, quod in immaculata Beatissima Virginis conceptione omnipotens operaturus erat, fuisse. Hodie porò figuræ veritas succedit, hodie Deus ter maximus magnificè erigit thronum, in quo nimirum Salomon ille cœlestis consideret: Virginem inquam charitatis auro penitus & vndiqueque effulgentem, puritate plenissimam, septem Spiritus sancti donis in-nixam ac fundatam: cui simile nihil vnquam à mortalibus conspectum fuit. O rem admirabilem! ò opus planè stupendū! ò thronum verè incomparabilem! ter millies etiam beatum diem illum, quo arbor illa primùm consita est, quæ vitæ est fructum allatura: diem, quo constructa primùm egregia illa sapientia domus, septem nixa columnis: diem, quo exiguum illud sinapeos granum seminatum est, quod deinde excrescens patula futura est arbor, in qua suum volucres cœli, id est, duæ illæ naturæ, humana scilicet ac diuina, nidum component: diem denique, quo filij Dei vnigeniti concepta est mater, sed sine vilo peccati nœuo, sine omni macula, sed gratiarum ac mirabilium plenissima: de hoc ipse die plenius ad vos agere hodierna die decreui, modò concepta nostra Spiritui sancto dirigere placuerit; Virgini verò huic precibus cœlestis nobis auxilium implorare, cum eius solius hic agatur honor, res, & gloria. Hunc in finem Angelicam salutationem illi quàm pessimum seruentissimè offeramus. *Aue Maria.*

Vniuersa Theologorum schola duplicem semper in æterno illo & infinito esse, quod vulgò Deum dicimus, potentiam constituit, communem vnã & ordinariam, alteram absolutam & extraordinariam. Prima est, qua suauiter omnia, iuxta statutum naturæ ordinem cursumque ordinarium Deus optimus maximus dirigit ac conducit. Sic hoc ipsum Sapiens declarat dicens, *Attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.* Altera, omnipotens quædam est virtus, qua supremus ille agens & operator admirabilis creaturas, prout eius est beneplacitum, ac prout vult disponit; declaraturus scilicet esse se causam liberam, non verò naturalem nullivæ afflictam legibus: leges omnes perfringit ac violat, contra vulgatum vniuersi cursum & ordinem rem peragit, & opera patrat insolita, contra,

contra, præter, ac supra naturam, quæ esse vulgo dicimus miracula. De hac locutum verisimile est Dauidem, dum canit, *Narrabo omnia mirabilia tua. & alibi, Qui facit mirabilia magna solus. & iustus, Qui fecit magna in Agypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro.*

Adeo vt cælorum motus, elementorum inter se pugna, ventorum pernitas, oceani æstus, alique plurimi causarum illarum naturalium effectus primæ illius potentie sint argumenta. Sed diluuium vniuersale, ignis præter ordinem cælo descendens, maris rubri diuisio, fornacis Babylonicæ impotentia, solis in meridie quies, rupis in torrentem referatio, fluuiorum in sanguinem conuersio, serpentium in virgas, mulierum in statuas salis, alique præter vulgarem naturæ fluxum euenientia, secundæ sint effectus & iudicia. Vtramque porro in magno illo Deo repetire est: quod productæ è sacris literis figuræ manifestius reddent.

Vidit primo Prophetiæ capite Ezechiel Cherubinum penitus prodigiosum, qui inter alia pedes simul habebat & alas; illos quidem, vt in terra incederet, has vero, vt in sublime se efferret, & nubium tenuis euolaret. Portentosa hac imagine & emblemate duplex omnipotentis Dei potentia designatur. Ipse porro verus est Cherubinus, pedibus simul & alis instructus: illi potentiam eiusdem ordinatiam repræsentant, qua causas particulares naturali ordine hic producit; hæ vero absolutam atque extraordinariam, qua illarum effectus sublimat, & vltra ac supra naturæ limites & leges communes eos producit. Huc forsitan respiciebat Dauid, cum in Psalmis diceret, *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo, & in terra, & alta à longe cognoscit?* Id est, quis potentia Deo nostro est comparandus: vt pote qui duplicem habet; modo potentia quadam ordinaria effectus inferiores & communes, quales sunt in cælo motus & influxus, & in terra rerum generationes & corruptiones, deducens; (*Humilia respicit in cælo & in terra*) modo extraordinarias, sublimes, & prodigiosas, & à communi naturæ ordine nimium quantum remotas operationes proferens, (*Et alta à longe cognoscit*).
Bess. de Sanctis.

vit) Hæc quidem Theologorum è serinijs deprompta sunt, iam etiam Philosophorum archiua excutiamus, & inde conceptum aliquè efformemus.

Vnanimis Philosophorum omnium consensus & consonantia est, adeoque illorum nemo de hoc ipso dubitauit, duplicem in cælo motum reperiri; vnum quidem naturalem & ordinarium, quo spheræ omnes & orbis cælestes ab Occidente in Orientem raptantur; alterum vero violentum ac celerem quæ maxime, qui aduerso cursu, viginti quatuor minus spatio horarum, per quatuor mundi cardines ipsos propellit ac rapit. Cû vero ab effectibus creaturarum ad Creatoris

Duplex motus in cælo.

pertingamus cognitionem, vt quidem ait Apostolus; non aliter de magno illo Deo philosophandum est, cogitandumque eius in potentia duplicem reperiri motum; vnum velut naturalem potentie cuiusdam ordinariæ, qui omnia naturali suo motu & inclinatione ad effectuum productionem dirigit; alterum virtutis cuiusdam absolutæ, ac veluti violentum, qui contra omnes leges, & consuetas vniuersi harmonias ac gressus vi quadam omnia impellit, vt miraculosos & insolitos, & numquam antea in rerum naturalium officina conspectos è causis procedat effectus.

Omnia hæc in sacris fundata sunt literis, quæ de primæ illius potentie ager

tes effectus, plerumque eadem opera digitorum diuinorum nuncupant. Primus namque Dauid hoc illa donauit nomine dicens,

Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum. & post illum Isaias, Quis appendit

tribus digitis molem terræ? Primus de cælorum creatione, alter de terræ loquitur fundatione. dicit autem vterque, hæc non nisi tenuia quædam digiti Dei opera, & communes potentie illius ordinariæ effectus esse. Verum cum de alia sermo instituitur, velut de magna quadam re, ac brachij potentis, nervosi, validiq; impetu semper agi solet. Pleni huius rei testimonij oēs sunt libri sacri. In Exodo primum occurrit, *In magnitudine brachij tui*

fiant immobiles quasi lapis. deinde in Psalmis, *In manu potenti, & brachio excelso.* de-

mum in Euangelio, *Fecit potentiam in brachio suo.* Moles de Pharaonis loquitur merfione,

Exod. 15. Psal. 135. Luc. 1. Psal.

Aaaaa

Plal.

Psaltes de prodigijs, quæ in Aegypto contigerunt, Lucas denique de excelso Incarnationis mysterio: quæ omnia effectus sunt supernaturales, & extraordinaria absolutæ cuiusdam potentia opera.

Hactenus hæc eo produxi, quod hodie admirabile quoddam potentia illius extraordinaria opus & argumentum recolendum proponatur. Communes namque summi illius Dei leges, decreta, statuta decernebant, omnes ut omnino mortales filij iræ nascerentur, inque originali delicto conciperentur, at hodie omnes hæc leges violans, & declarate cupiens, his se in legibus cum libitum fuerit dispensare posse, & aliquod potentia huius absolutæ testimonium ostenditur, non sine miraculo hodie efficit, Virgo ut quædam singulari quodam privilegio exciperetur, & sine vilo peccato aut macula conciperetur, Virgo inquam destinata & ab omni aternitate præelecta, quæ filij Dei genitrix foret, atque hoc est Evangelij hodierni epiphonema, *De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus*. Virgo purissima, simul & sanctissima, Virgo simul & mater maxime admirabilis. Atque hæc est, de qua hodie locutus sum materia, illius scilicet puritatem, cum sacra Scriptura auctoritatibus, tum veteris Testamenti figuris, tum denique rationibus Theologicis asserere, ac triplici hoc basi triplicem concionis partem inædificare cupiens, in quibus omnibus illustrissimæ huius Virginis panegyristen agam.

II.

Primo ergo velut fundamentum inconcussum suppono, non esse certum & indubitatum fidei articulum, nec sub æternæ damnationis pœna ad credendum Christianos teneri, peccati originalis expertem gloriosam Virginem Mariam in utero matris conceptâ esse, cû nihil in hac re certi adhuc Ecclesia statuerit, nullû hoc definierit Cœcilium, imo nec Tridentinum difficultatem solvere voluerit, etsi favere videatur partem negantem tuentibus: quin vero multi auctores singularis & nominis & scientiæ velut arbitrarium quid ac liberum hoc habuerunt, ceu rem ad fidem nullo pacto spectantem, ut potest quam utrimque rationes propugnant prægnantissimæ: quin & ipsi problematice in utramque partem de pro ppris argu-

mentis, tum lingua, tum calamo de eadem senserunt.

E contra vero, præterquam quod Virginis dignitas, filij eiusdem reverentia, ac Religionis nostræ decencia & convenientia nos ad hoc pie credendum inuitent & quodummodo compellant, ad eius probabilitatem asserendam tam evidentiæ sacris in voluminibus occurrunt testimonia & auctoritates, ut etiam maxime huic aduersantes suam in partem quodummodo violenter trahant, & piam hanc sententiam ut indubitam amplecti cogant. Primum quod depromere volo testimonium è libro Proverbiorum deductum est, atque hoc est, *Dominus possedit me*, & in sua potestate habuit, *ab initio viarum suarum*. Virgo ipsa hic loquitur, suamque ipsa causam agit: per has autem Domini vias viam intelligit prædestinationis, creationis, & redemptionis generis humani, atque se ab omni ævo, antequam quidquam à Deo conderetur, prævideretur, aut aliqua creatura prædestinaretur, designatam, præuisam ac prædestinatam primam fuisse insinuat, primam dico nostro loquendi modo, qui in divina præcipientia alia priora, alia posteriora fingimus, etsi omnia eodem ibi instanti decreta & eodem consignata sint tempore. Similitudine evidenti fiet hoc manifestius.

Quemadmodum in picta aliqua tabula, si quando varios mixtosque præfert colores, & æqua omnes à visu nostro remotos distantis, ceteris tamen viuacioribus fulgentioribusque citius in oculos incurrunt, & præ alijs primi agnoscuntur: ut licet vno omnes sint loco, vnum tamen & eundem non habeant fulgorem, & hi illis emicantioribus sint. Idipsum in capaci illa diuinæ sapientiæ tabula cõsideremus necesse est, & dicamus, quamuis omnia in illa eodem represententur instanti, & ab omni aternitate Deus optimus maximus hæc ipsa sine vilo ordine priorum aut posteriorum perspiciat, quæ tamen ceteris perfectiora sunt, maioremque continent excellentiam, ceterius à nobis cognosci, & pro qualitate suâ in primo cognitionis ordine constituit. Ecce & aliam similitudinem.

In cœlo item etsi stellæ omnes antiquitate Alia similitudine & ætate prope paræ sint, & eadem ab oculis litudo nostris inter capedine remotæ, quod tamen

lumine ac splendore inter se discrepent, & inæqualiter fulgeant, quæ ceteris micant lucidius, citius alijs videntur, & in oculos animæ inquam fenestras, velocius incurunt. Non aliter de præscientiæ illius æternæ obiectis cogitandum est: quamquam enim omnia æterna sint, æqualiter à cognitione nostra distent, & omnia simul & eodem ordine ab æternitate illa procedant; cum alia tamen alijs maiorem maiestatem & magnitudinem iudicio quidem nostro continere, & diuinius includere mysteriū videantur, fit, vt hæc prius & ante alia conspiciamus, & in conceptuum nostrorum statum atque æstimatione his primum, secundum illis locum attribuamus. Doctrinam hanc sequitur Scotus animam Redemptoris hoc modo inter aliorum Sanctorum animas primam prædestinatam & ante illas ad gloriam electam, & proximè post illam gloriam Dei paræ animam præuisam fuisse asserit. Deus namque omnipotens filium ad humanam assumendam naturam destinans, simul & eadem operâ Virginem hanc inclitam selegit ac præiudic, quæ illi futura esset mater. Vt autem Doctoris huius opiniononi aliquod addamus pondus, illum Psalmistæ locum proferimus, *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam;* & per librum hunc magnum illum æternæ præscientiæ accipimus Calepinum, in cuius exordio ac prima pagina Iesu Christi nomen continetur, & homo ex Patris sui voluntate ac decreto futurus destinatur. Secunda ergo pagina Dei paræ nomen præferat necesse est prædestinata: Relatiua namque semper alterum alteri proxima sunt, & vno posito necesse simul poni & alteri; correlatiua porro inter se sunt mater & filius, Iesvs & Christus, eiusque beata mater.

Quapropter expressè & data opera ait, *Domini possedit me in initio viarum suarum.* ait inquam *possedit*, non *elegit*, vt se sine peccato conceptam inueneret: perinde ac si vellet dicere, Possedit me Dominus à primo conceptionis meæ instanti; atque hoc initium est viarum, quas ad mundum in libertatem vindicandum seligere Domino placuit: aut etiam, vt rem altius arcessamus, à principio prædestinationis, præuisionis peccati committendi, atque incarnationis filij Dei, latarum inquam præscientiæ diuinæ viarum. Vt verò vim verbi possedit

comprehendamus, notemus oportet, Deum, vt vniuersi creatorem atque Dominum, in omnes creaturas suas, præsertim ratione donatas, vt quidem D. Thomas docet, non proprietatis modò ius, sed & possessionis habere, quamdiu videlicet illius in amore viuunt, quâdiu sunt in gratia: vbi .n. peccando gratia excidunt, sua Deus quoque excidit possessione, ac dæmon id habitaculum subit. Atqui certissimum est, & generali iam consuetudine indutum, vt iuxta vulgatam Iuris regulam, fructus sint possidentis. Si ergo certo sit certius, à Deo semper & ab omni æternitate Virginem hanc possessam, vt palam hoc ipsa testatur, *Domini possedit me ab initio viarum suarum*, indubitatum quoque erit, vniuersos animæ eius fructus, opera cuncta, atque omnia eiusdem proposita & intentiones, ipsius ac proinde in gratia fuisse, & consequenter sine omni peccato existisse: vnde demum efficiamus licet, eam sine originarij delicti inquinatone conceptam fuisse. Audite quid super ea re de se ipsa apud Ecclesiasticum virgo prædicat: *Flores mei fructus honestatis.* anima, inquit, mea flores emisit, ac Domino fructus tulit; non quidem insipidos, verminantes, putridos, peccatum ac nescio quam siluescentiam redolentes, sed fructus bonos, dulcedine & honore plenos, & gratiam vndiquaque respirantes. Quod verum de hoc testimonio iudicium est: auditores. Sed iam alterum depromamus.

Eodem Proverbiorum in libro ac loco dicitur, *Antequam forens abyssus, ego iam concepta eram.* Omnes omninò inter pretes verba hæc de Virginis conceptione exponunt, voluntque ipsam hic loqui, & immaculatam conceptionem suam astruere; dicentes illam cælitus electam & prædestinatam, antequam conderentur abyssus, peccatum scilicet, mortem & damnationem perpetuam per hæc abyssos intelligendo. Ecquæ abyssus enim peccatum est! ecquæ vorago mors! ecquod præcipitiū ac profundum! ecquod barathrum tartaræ damnatio! Si ergo ante hæc omnia Virgo nostra concepta est, quis vocare in dubium & controuertere audeat, num conceptio eiusdem pura & minimè inquinata fuerit? Iam ad tertium.

Patientiæ illud speculum Iob hac de materia, de que cæximè huius Virginis prærogatiuis

2.2.4.10.

Eccli. 24.

Prov. 8.

Virginis puritas asseritur.

Iob 34.

Aaaaa 2 10.

luc. 1. 31.

Mat. 39.

loquens, diuinæ potentæ venam aliquando tentans, sic Excelsium interrogat, *Quis potest facere mundum originaliter de immundo conceptum semine: nonne tu qui solus es in esse tuo?* Sensus est, Verissimum est, Domine, omnes nos de inquinata Giczi stirpe esse progenitos, & parentis nostri lepram fronte præferre. Et res longè certissima est, in peccato originali ad vnum omnes nos conceptos esse, & velut mēbra putida, luxata, ac paralyti dissoluta à capite illo deprauato & putrescente Adamo originem trahere: origine ergo prima & fonte corrupto, torrentes & flumina pariter corrumpi necesse est; & trunco semel in putredinem abeunte, numquam exinde rami virorem induunt: sed, quæ tua omnipotens virtus est, Domine, hoc & impedire potes, & efficere, vt è semine impuro, immundo, & vitioso, singulari quadam prærogatiua ac privilegio pura penitus creatura enascatur; quemadmodum in matre tua olim facturus es, quam puram & ab omni macula exemptam in mundum proferes. Cum ergo reliqua hominum turba peccato inquinanda sit, virgo hæc sola omni planè nauo carebit, peccatiq; expers erit. Quarta sit hoc.

Inter Dauidicas Prophetias hæc de purissima Virginis conceptione non postrema est. Sic enim Psalmo 40. legere est, *In hoc cognouit Domine, quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me, me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.* Sensus est: n hoc demum perspexi, quo me amore prosequaris, quo affectu erga me feraris, cum iam inde ab incunabulis protectionis tuæ umbone me tutatus sis, teque mei defensores aduersus eodæmonas hostes meos iurauissimos ostendens, adeo vt nullum in me illi ius vindicare queant, neu vllam gloriandi occasionem habere, quod vel vllum in animam meam delictum irrepserit: tu me solum ab hocce malo defendere voluisti, atque ob innocentiam meam eligere me ac destinare, quæ filij tui mater forem; hinc me ab omni æternitate in gratia confirmasti, & ab omni scelere immune præstitisti. Si modò veritatem eloqui velitis, minima camini necesse est, verba hæc Dauidi, qui innocens minimè fuit, sed peccatis inquinatus; neu Iesu Christo, qui semper Deus existit;

eius autem humanitas non antè fuit, quàm vbi diuinitati combinata est: hinc (vt nuperus quidam scriptor ait) propter innocentiam suam suscipi non potuit, quia numquam fuit antequam susciperetur; adaptari non posse. Quamobrem necessariò ad Deiparam Virginem referenda sunt, quæ cœlestem in hoc se gratiam consecutam facetur, quòd Diabolus, peccati auctor, nullum in ipsius conceptionem ius habuerit, quodque ob innocentiam suam electa fuerit, quæ Dei filij mater foret. *In hoc, inquit, cognouit, quòd ab originali me peccato exemeris, quòd præ reliquis creaturis eximiam mihi prærogatiuam concesseris, quòd inter omnes filias Adæ singulari hoc me privilegio donaris, quòd nimirum omnibus in peccati immunditie nascentibus, sola ipsa sine eodem sim concepta, quòd omnibus filijs hominum, dum in lucem eduntur, filijs iræ ac maledictionis existentibus ipsa vnica & sola filia sim gratiæ ac benedictionis nata.* In his inquam omnibus perspexi, quàm tibi cara sim & dilecta. Quintum succedat.

Eodem in Propheta alius occurrit locus ad causæ huius tuitionem mirifice faciens, quiqui inter ceteros adduci huc meretur. Sic autem Propheta loquitur, *Benedixisti Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob.* S. Augustinus sensui literali inhærens de terra Iuda exponit, & ait, Quandoquidem à manibus tuis benedici omnibus sit reperiri bonis, Domine; terram tuam Iuda, in finibus in eam collatis beneficijs, summo per te tibi deumixisti, ac tum præfertim, cum Iacobi stirpem & posteros à captiuitate redemisti. S. Hieronymus de penitentibus, qui austeritates sectantur, & vitæ morumque correctioni magna animi contectone incumbunt, intelligit, & eos sic loquentes inducit: Tum demum maledictam illam terram benedixisti, cum eum à foeda duraque vitij captiuitate vindicasti. Vt in Arnobius & Isidorus, magis vterque nominis, de gloriosa Virgine Matre non insensè exponunt, ac sic loquentem Psalterem faciunt: *Benedixisti Domine terram, id est, Virginis huius animam & corpus, ne sub peccati seruitute in captiuitatemque vincam redigeretur, sed virtutis ac meriti fructus tibi offerret, terram inquam tuam, quam ab æterno possedisti, & ab omni hostium incurfu rabieque tutatus es.*

Æquum.

AEquum porò erat, ò Propheta, hoc te de Virgine hacce modo vaticinari: si enim primi Adami corpus è Virgine efformari terra oportuit; an non rationi longè magis consentaneum, quin imò planè necessarium, secundum è carne simul & anima necessariam enasci, & consequenter Virginis huius conceptionem sine vlla prorsus inquinacione delicti fuisse? Sextum hoc esto.

Psalm. 16.

Idem in collatis Virgini gratijs & privilegijs vterius procedens Psalmista, alio hæc habet loco, *Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.* Tametsi autem locus hic, è nonnullorum Patrum expositione, de Ecclesia cõmodè capiatur, quæ ciuitas est plena gloriæ, rupi inædificata, quæque in fundamentum habet IESV CHRISTI merita, quæ montium instar magna, & sublimia sunt; atque ipse ter maximus DEVS portas Sionis, id est, Ecclesiæ suæ Sacramenta (quæ ceu portæ quædam sunt), per quas in gratiam ingredimur pluris quàm omnia tabernacula Iacob, id est, omnia veteris legis sacrificia, ritus, ac cœremonias faciat; & Deipara tamen etiam non incommodè intelligatur, cuius fundamenta & generationis ortusque initia fuere sublimes illi Patriarcharum, Prophetarum, Regum, aliorumque virorum illustrium montes: in quorù perfectionibus ac meritis Deipara mater vitæ suæ bases ac fundamenta collocauit. Ecqui illi sunt montes? *Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham.* Diligit autem Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob, id est, Conceptionem & Assumptionem gloriois huius Virginis, veras inquam portas, per quas in mundum ingressa & eodem egressa est, præ reliquorum Sanctorum natiuitatibus & mortibus. Deus optimus maximus completitur & cara habet. Nihil autem ille diligit, quod peccatum aliquod inuoluit. Concludamus ergo necesse est, conceptionem hanc sanctissimam ac purissimam fuisse. Iam ad vltimum veniamus.

Gen. 4.

Amans ille in Canticis sponsus dilectæ suæ dotibus recensendis totus intentus, hanc illi inter alias laudem attribuit, *Quàm pulchri sunt gressus tui, filia Principis, in calcamentis!* Per filiam hanc Principis sacratissimam Virginem intelligo, cœli terræque Principem, no-

uam hanc lunonem, quæ diuim incedit Regina, Iouisque & soror & coniux, nõnisi duos ipsa passus & gressus fecit, primum de non esse ad esse scilicet, quod hodierna conceptionis eius die factum est, qua antè non existens, cœpit esse: alium de esse ad nasci, (quod gloriois natiuitatis eius die peractum) quo post esse ad natiuitatem progressa est. Et duo hi gressus summè pulchri, ambo sine peccato, ambo gratia condecorati fuere. Nonnulli quidem sancti egregium gressum fecere, vt Ieremias, Ioannes Baptista, alijque, qui sine peccato nati sunt, iam inde à materno vtero sanctificati; sed cum maiorem nascisci libertatem; & ab esse ad gratiam saltare non possent, omnes in conceptionis suæ transitu in peccatum originale prolapsi sunt.

At Virgo hæc sola omnes superauit, & duos egregios gressus fecit; vnum quidem in natiuitate, in mundum tota munda veniens; alterum verò insigniorem in conceptione, vt pote sine vilo peccato concepta. Et gressus hosce admiratus sponsus, laudi hoc illi vertere non obliuiscitur, dicens: *Quàm pulchri sunt gressus tui, ò filia principis!* Quid vobis de hoc loco videtur? Vobiscum ipsi dispicite, interim figuras ipse perquiram.

III.

Præter tot loca ac testimonia sacra, quibus Virginis huius innocentia & integritas hactenus à me stabilita est, sexcentas etiam sacra Scriptura figuras suppeditat, quæ iam inde à mundi primordijs conceptionis eius integritatem puritatemque, vitæque sanctitatem præsignarunt. Prima è Genesi deprompta est. Illic enim arcam video diluuij vndis innatantem, & tametsi summa montium cacumina ab aquis coopertiantur, ipsam tamen semper fluctuantem, vndas & tempestates non perhorrescentem, nulloque in naufragij periculo versantem. Repræsentabat hoc iã tum Virginem hanc, veram Noe arcam; quæ generalis illius diluuij peccati originalis vndis numquam non innatauit; & licet tempestas hæc altissimos submerferit montes, animas inquam sanctissimas inuoluerit; hæc tamen Virgo aquis semper supernatauit, nequidquam frendentibus procellis enauigauit, sine vilo naufragij euasit periculo. Hæc figuram ex parte Psalmista suppeditat dicens: *Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ,* id est, nemo sit præter vos

Gen. 6.

Psalm. 31.

duos, qui leniter fluctuet, in peccati abyssum ac profundum non subsidat, & generalis diluuij aquis non inuoluatur.

^{2.}
Iosue 3. &
^{4.}
Quoniam verò arcæ mentio incidit, in Iosue legimus Deum, quo arca Testamenti sine vilo periculo Iordanem pertransiret, eiusdem aquas singulari quodam prodigio stitisse, & præter communem earum cursum, fontem & caput versus eas compulsisse, ac velut in montem constipauisse, ne in mare solito fluxu descenderent. *Steterunt aqua descendentes in loco vno, ad instar montis intumescentes apparebant.* Et at hoc figuræ loco, vt hinc manifestum fiet, eundem ipsum Deum, vt gloriosa hæc Virgo, vera arca fœderis, sine vilo discrimine aut malo indemnis in conceptione pertransiret, non sine miraculo videntem illum peccati originalis torrentem cohibiturum, ac compressurum. Et videtur hoc ipsa apud Psalmistam Deū precata dicens: *Non me demergas tempestas aqua, neq, absorbeat me profundum.*

Psal. 68.

^{3.}
Exod. 25.

Ecce & aliud de hac eadem arca. Video eam quippe in Exodo auto purissimo conuestitum, duos & insistentes Cherubinos, alis eam suis obumbrantes, & ambos eiusdem pulchritudinem summo cum stupore contemplantes. Fuit & hoc figura pulchritudinis nostræ Virginis, quæ ceu vera quædam arca virtutibus, velut arca, condecorata, duos hodie Cherubinos in admirationem rapit, homines inquam & Angelos, omnes capacitatis & ingenij sui alas quàm fieri potest laudissimè, ad merita eiusdem deprædicanda, conceptionem ipsius sanctificandam, & integritatem propugnandam extendentes. De hominum quidè admiratione certum est. S. Dionysius enim eam conspicatus, adeò obstupuit, parum vt abfuerit, quin eam vt deam adorarit; & scripto testatus est, omnes vndiquaque homines accurrisse, vt hoc pulchritudinis miraculum intuerentur. S. Ignatius Martyr *sacratissimum* eam appellat monstrum, ac *caeleste prodigium*. Quid amplius dicit Chryostomus, *orbis terra miraculum* ipsam indigetans. Hildephonus verò post hos, tantam eius vultui inditam cœlitus pulchritudinem ac decorem scribit, tantam animæ puritatem, omnes vt in stuporem raperet. *Errat, inquit, fidelibus desiderabilis. Sed in figuris nostris pergamus.*

^{4.}
Gen. 3.

Genes. 3. generosa de muliere sermo fit,

quæ serpentis esset caput compressura, & implacabile cum ipso bellum gestura. Audire quo hoc ipsum modo illi indicatur, *Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius, ipsa conteret caput tuum.* Illustris hæc mihi credite virago Dei matrem representabat, quæ velut generosa, quædam bellatrix, iam inde à conceptionis suæ articulo, peccati (cuius serpens est symbolum) caput comminuit, & perpetuo cum ipso bello decertauit. Conceptus hic alium mihi penè similem in memoriam reducit.

Abimelech nothus Gedeonis filius, cum septuaginta fratres fœdo parricidio de medio sustulisset, & inimicos iam bello profligasset, in tres turmas vniuersum exercitum suum distribuens, turrim Sichem, locum arte ac natura munitissimum (ad quem viri simul & mulieres velut ad asylum commune confugerat) obsidione pressit: vt verò propius accessit, a muliere è summo pinnaculo saxum ingens iacente contritus est; textus habet, *Ecce vna mulier fragmen mola desuper iaciens illisit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius.* Obscurum hoc ænigma sic expono: Abimelech ille spurcius, & illegitimo natus thoro, Satanae imaginem referebat, qui post vniuersale tot millium Angelorum, qui fratres illius naturales ac germani erant, excidium & hominum, inimicorum suorum mortalium profligatum, cum peccatorum omnium ac scelerum agmen trifariam (in originale scilicet, mortale, & veniale) diuisisset, tandem obsidens non iam turrim Sichemorum, sed turrim illam Dauidicam, arcem inexpugnabilem, & quam omnes adeò mortales in asylum selegerant; hodie dum oppugnationem suam funestam adortur, in instanti scilicet conceptionis huius Virginis, ipsa illi caput, velut bellicosa quædam virago contriuit. atque hoc illi prædixerat olim Deus dicens, *Ipsa conteret caput tuum.* Vt simul hinc liquidò pateret, nullum in hanc puellam peccato ius aut potestatem, ne quidem in eius conceptione fuisse; & ceteris creaturis in hanc calamitatem incidentibus, ipsam solam exemptam fuisse. Habeo ad manum & alias figuras.

Scriptum est in Genesi, Pharaone omnem regni sui terram sibi subiciente, vt pote præ Gen. 47. tio emptam, ac tributariam reddente, solam sacerdotalem à tributo immunem fuisse, ac liberata.

bertate vlam. *Emit igitur, inquit textus, Ioseph omnem terram Aegypti vendentibus singulis possessiones suas pra magnitudine famis; subiecitq; eam Pharaoni; & cunctos populos eius a nouissimis terminis Aegypti vsque ad extremos fines eius, praeter terram Sacerdotum. Myfterio huic personam detrahens, dico ipso declarari, cum Satanas, Pharaon ille tartareus, vniuersum mundi regnum sub diram peccati seruitutem redegitset, & Deus ipse totius orbis Dominus, homines, qui naturae iure illius sunt subditi, poenae aeternae addixisset, solam Mariam Virginem, magni illius sacerdotis, de quo scriptum est, *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*, terram exceptionem esse passam, utpote quae semper ab omni peccato immunis mansit, ac libera, & proinde sine peccato originali, quod commune, sed tyrannicum naturae tributum erat, concepta.*

7. Post Regem Aegyptium Perfarum Princeps succedat Assuerus, hic cum communi decreto vniuersam Iudaeorum stirpem morti addixisset, sola Regina Esther excepta est, qua hinc verbis Rex a populari excidio exemit, *Quid habes Esther? ego sum frater tuus, noli metuere: non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est.* Cogitatis velim Estherem Deiparae nostrae imaginem fuisse & Dei Assuetum; qui, cum, iuxta feralem illam peccati sententiam, vniuersum genus humanum ad mortem condemnasset, nouam hanc Estherem praeserauit, & maledicta illa peccati lex cum in omnes omnino lata esset, ipsam minime, sed alios omnes Adami nepotes in originali delicto conceptos comprehendit: nam hodie ipsa sola sine peccato concepta fuit. Noli ergo metuere sacratissima Virgo: non enim pro te, sed pro omnibus alijs haec lex constituta est.

2. Libro secundo Regum haec legere est: *In me Domine mi Rex sit iniquitas, & in domum patris mei Rex autem & thronus eius sit innocens.* Sunt haec ad litteram Thecutidis verba, Dauidem inducere satagentis, filium vt Absalonem profugum in gratiam admitteret: sed allegoricè esse verba queant & oratio naturae humanae se & vniuersum humanum genus peccati originarij ream confitentis, vno Regis Iesu Christo, & gloriosissima matre eius

Mariae, quae eiusdem est thronus, excepta. Atque inde conceptionem eius planè sanctam fuisse colligo.

Chaldaei larrunculi cum in facultates lobi irruerent, tres fecere turmas, & omnes seruos eiusdem interfecerunt, adè vt non nisi vnus manus ipsorum & furorem euaserit, qui funestae huius cladis nuntius foret: Cuius haec sunt ad haec verba, *Chaldaeiq; fecerunt tres turmas, & pueros percusserunt gladio, & ego solus euasi.* Deipara haec ipsa repentem audire mihi videor: caecodæmon enim, vetus ille tartari praedo ac latro, cum in hominum vitam ac statum conspirasset, & triplicem in cuneum peccata diuisisset, venialia inquam, mortalia, & originalia, atque iisdem in vniuersum mortale genus irruisset, sola post Dei filium Mariae cladem euasit sospes, quae hodie se in tutum collocans dicere mihi victrix videtur, *Et ego sola euasi.* Constat enim omnes sua in conceptione à peccato iugulatos fuisse, & ipsam solam indemnem mansisse.

Habeo ad manum & alias figuras. Ieremias mandat Deus, vt figuli officinam quanto cyus ingrederetur: quam cum subiisset, singula accuratè intuitus, vidit vasa iam contracta subito à figulo in aliam formam commutari, & è fragminibus noua integraque constitui, vasa inquam honoris, & pretiosa, oculisque placentia. *Ei dissipatum, inquit, est vas, quod ipse faciebat ex luto manibus suis, conuersusq; fecit alud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret.* Rei huius aenigmaticae expositione quam lubuerit excogitare, equidem ipse mihi sum auctor, his omnibus naturae humanae statum ac conditionem simul & omnium hominum in peccata lapsum, hinc illorum è statu innocentiae excidium, illinc verò intemperatae Virginis excellentiam ac puritatem figurati. Magnus enim ille Deus, cum velut figulus quidam omnes omnino homines in potentiae suae rota ceu vascula quaedam efformasset, & ipsi illius è manibus miserè per peccatum excidissent, & ad funestum hunc casum comminuti essent, magnus ille figulus eandem argillam, in omnipotentiae suae orbita conformas, vas quoddam honorificum, vas inquam pulcherrimum, & penitus admirabile, B. scilicet Virginem composuit, vas illud regium, quod & ipsi Reges summo perè semper sunt demissa-
ti, vlt

Eccli. 45.

ti, vas admirabile, opus excelsi. Ad eò vt cum omnes Adæ filij, peccato constracti, in ipsa conceptione petijissent, sola hæc à malo hoc immunis fuerit, & integra solidaq; permanferit. Sed his minimè immoremur, & ad alias figuras tranſeamus.

II.
Dan. 4.

Vidit olim Nabuchodonosor inter ſomnandum patulam quamdam & opacam arborem, vertice in cœlos tendentem, & radices ad ima propè tartara promittentem, arborem, in quam, fructu grauatam, & omnigenas inde beſtias paſcentem; ſed audiuit & vocem, qua eadem excidi mandabatur, eius fructus excuti, ramos præcidi, omnemque hoc pacto illi virorem ac ſuccum tolli, ſola illi ad ſolatum radice relicta, denuò vt pullulaſceret, & ſurcu-

Allegoria.

lam nouum emitteret: *Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & diſpergite fructus eius, verumtamen germen radicem eius in terra ſinite.* Scire vultis, quid hæc omnia ſibi velint; audite, rem paucis exponam. Comata hæc arbor naturam repræſentabat humanam, arborem inquam illam ad eò ingentem, inſignem, torque iuſtitia ac perfectionum cœleſtium fructibus decoratam. Verum Satanas feralis ille ligniſeca peccati ſecuri eam petens, iam inde in paradifo terreſtri ramis eam ſpoliauit, omnem eiſdem fructum diſſipauit, frondes præcidi, virorem abſtulit, eamque aridam penitus reddidit, nihil vt ſucculentum ac viride præter ſolam radicem remanſerit; radicem inquam, quæ Virginem Deiparam repræſentabat, radicem illam leſſe. hoc enim nomine Iſaias eam nominauit, *Egredietur virga de radice leſſe, & ſuos de radice eius aſcendet.* radicem, quæ noua arborem, id eſt, Redemptorem Ieſum, arborem illam vitæ, protrulit. Et cum omnes homines in peccato concepti fuerint, ſola ipſa immunis & intemerata exſtitit. Hoc piè de illa credendum eſt, tamenſi certus & indubitatus fidei non ſit articulus. Inuitat nimirum huc fideles omnes magnæ huius Virginis honos: & fanè ille ſe erga eam non benignè affectum offendit, qui cum aliarum mulierum fece eam commiſcet, communibus legibus ſubiicit, & eadem ſubire ſortem vult, quam reliquæ Adami nepces peccatis obnoxia.

Iſai. 7.

Bethulienſes viduam Iudith tanto honore ac veneratione paſſim proſequebantur, nullus

vt, teſte Scriptura, in vniuerſa regione ſiniſtre aut in ſequiorum partem de illa loqueretur.

Magna facta eſt in Bethulia, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. hæc etiam hitoria neſcio quod continere videtur præſagium ac figuram, quo omnes Eccleſiæ filij veram hanc Iuditham (quæ ad eò magna, & coram mundo ad eò fortis futura erat) afficere cultu & honore debeant, nemo vt nominis eius honorem lædere, famæ detrudere, aut ſiniſtre de illa loqui audere debeat. Quàm verò ille malè loquitur, quàm ille famam Virginis huius coinquinat ac deturpat, qui peccatricem, & in peccato originali conceptam non ſecus atque alios homines eam aſſerere audet?

Viuat ergo inclyta illa ac celebris facultas Theologica Pariſienſis, mater illa mea cariſſima, viuat nobilis illa Sorbona, omnium Academicarum Regina, bonarum artium genitrix, honeſtiorum diſciplinarum nutritrix, ingenioſæ Paris illuſtrium procreatrix, quæ Virginis huius colendæ, eiſque honoris ſtudioſiſſima, B. V. conce-
Decretum facultatis Theologi-
ſicis eius
B. V. conce-
piuonem
permittere noluit, quiſquam vt de eius meritis peperam loqueretur, & ad conceptionis illius intemeratæ atq; immaculatæ propugnationem ſollemne decretum tulit. Nullum adhæc illa Doctorem ſuas in cathedras admittit, qui huic articulo non ſubſcribat, ſimul & ſacramento confirmet, honorem ſe & innocentiam ſanctæ huius Virginis, qua potens vbique propugnaturum. Hoc porro anno 1333 ſtatutum eſt, & iam per annos propè 300, eius obſeruatio inuiolata permãſit.

Illuſtris ille Academia huius Cancellarius Ioannes Gerſon mirum in modum erga beatiſſimam hanc matrem affectus ſcriptum reliquit, octo vetulas falſarias, & per omnia ſeculitas, iuratas honoris huius virginis aduerſarias reperiri, quæ inculpatam conceptionis illius prodigioſæ puritatem ſemper arroderet & oppugnare omni ratione contendebant. hæc porro deteſtabilia illarum nomina, litera occidens, ratio litigioſa, ratiocinatio ſophiſtica, Canonum ſuperficiæ, legis apparentia, doctrinæ falſitas, fabuloſa poeſis, & hæreſeos ſuſpicio. Totidem verò illis opponit virgines pulcherrimas, quæ eius honorem, puritatem, innocentiamque iunctis viribus tuerentur, veram ſcilicet Theologiam, rationem probabilem, Eccleſiæ auctoritatem, Decretum Canonis.

nomicam, ius civile, doctrinam bonam, poe-
 sin mysticam, ac fidem religiosam. Anne igitur,
 fideles, post tot illi lustria testimonia, &
 figuras apertissimas puram sanctitatem &
 sanctam puritatem conceptionis huius Virgi-
 nis in dubium amplius revocabitis? Multis
 Scripturae sacrae auctoritatibus, & illustribus
 figuris eam stabilire sum conatus, sed modo,
 quo sic ad tertium concionis membrum de-
 veniam, convenientissimis rationibus ad-
 fluere satagam, ut vos in partes meas, si non
 suaviter ac placide, rationum saltem ponde-
 re coactos, transtres faciam.

Ostenfurus Apostolus in epistola ad He-
 braeos, Redemptorem Iesum meritis, omni-
 genaque perfectione Angelis praecellere,
 nominis illius magnitudine atque excellen-
 tia hoc ipsum euincere potissimum conatur,
 dicens, Dei filium illum dici: quod sane no-
 men super omnia est nomen, & nulli unquam
 Angelorum datum. hoc vero pacto suum
 argumentum concepit, *Tanto, inquit, melior
 Angelus effectus, quanto pra illis excellentius
 nomen hereditavit. Cui enim Angelorum di-
 xit aliquando, Filius meus es tu, ego hodie ge-
 nui te!* inferre & efficere inde vult, quando-
 quidem tale Redemptor nomen habere me-
 ruerit, quale accipere nullus unquam dig-
 nus fuit Angelus, necessario fatendum esse,
 his illum dignitate ac meritis longe praecel-
 lere. Unde simile ipse in Angelorum Regi-
 nae laudem ac decus, atque in qualitatibus ei-
 us commendationem argumentum formare
 audeam, *Tanto melior Angelus effectus, quanto
 pra illis excellentius nomen hereditavit.* Red-
 dita enim digna cum sit regio illo atque in-
 clyto matris Dei nomine, quod sane nomen
 omnium nominum est maximum, & cui omnia
 Angelorum, quin imo Cherubinozum
 nomina comparata nihil omnino sunt ac ve-
 lut umbrae vocari, certissima credendum est
 fide, eius fauores, gratias ac privilegia illu-
 striora ac digniora, quam reliquorum om-
 nium fuisse. Cum autem Angeli, & spiritus
 illi caelici in gratia conditi fuerint, dubita-
 dum non est, quin hoc ipso illorum Regina, Vir-
 go nostra, donata sit privilegio, ac sine villo
 peccato aut macula concepta.

Secunda. Rationi consentaneum est (&
 absurdum alioquin videretur) maiora, aut
Bess. de Sanctis.

saltem paria aequaliaque Angelorum praerogatiuis privilegia Virgini huic concede-
 re. Illi porro a peccato praeservati sunt, &
 antequam caderet, porrecta illis manus: cur
 non eodem igitur haec privilegio gaudeat? Hoc
 fore praedixit olim Psaltes, dicens: *Adiuva-
 bit eam Deus mane diluculo esse sui & conce-*
 ptionis, ab originali eam macula indemnem
 praestans. Quin & hoc ipsum illi Deus ter-
 maximus sub amantium illorum sponforum
 schemate sponndit, dum ait, *Equitatus meo
 caelesti in curribus Pharaonis assimilavi te &
 milita mea privilegijs & gratijs.* Theodoretus
 locum hunc exponens, per equitatum hunc
 Angelos designari existimat, qui idcirco in
 Scriptura passim, & praesertim apud S. Lucam
milita dicuntur caelestis exercitus. Illorum
 olim opera Omnipotens velut militum ac
 bellatorum ad Pharaonem rubri maris gur-
 gite inuoluendum, & populum suum dile-
 ctum per eiusdem fundum sicco pede ac sospi-
 te tutoque traducendum est usus. Amans vero
 sponsus id ipsum dilectae suae, quae vera san-
 ctissimae matris imago erat, contigisse prodit:
 eo quod in periculoso conceptionis eius transi-
 tu ac fundo, in quo oes Adae posterii peccati
 aquis adobrutum sunt, non sine miraculo Deus
 sospite illam praestitit, maris huius undas in-
 hibens, liberum illi transitum concedens, & Pha-
 raonem illum, peccatum inquam aquis submergens.
 Verbo ut complectar, ut Angeli per gratiam, sic
 illa est misericordia praeservata est incolumis,
 ut ipsam saltem privilegij potiretur.

Tertiam hanc facio. Magnus ille Deus, o-
 mniscius atque omnipotens, quos ad aliquod
 munus vocat, disponere sic paulatim ac praeparare
 solet, ut eidem apti reddantur & idonei,
 iuxta hoc Apostoli testimonium: *Ido- 2. Cor. 3.
 neos nos fecit ministros novi testamenti.* Testa-
 tur hoc aperte D. Thom. quod & ipsi eviden-
 tissimis probare exemplis possumus. Sic enim
 Moysen, Eliam, Isaiam, Ieremiam, aliosque
 plurimos ad ministeria, ad quae selecti erant,
 idoneos reddidit. In nouo item Testamento
 Ioannes Baptista in Messiae praecursorem de-
 stinatus, hanc ob causam materno in utero
 fuit sanctificatus: Apostoli segregati, qui Ec-
 clesiae illius forent Principes, Evangelicique
 praecones, gratijs ac mirabilibus repleti eccle-
 litus sunt: ut enim loquitur Apostolus, *Pri- Rom. 6.
 mias*

B b b b

mias

mitias spiritus acceperunt. Virgo ergo cum ab omni æternitate in Filij Dei matrem prædestinata fuerit, an non, quo tantæ dignitatis capax ac propria redderetur, Deus illam ita huic præparasse censendus est, vt omnigenis illam gratis donarit, quia imo, in conceptione præfertim, ab omni peccato protegerit. Rationi huic robur addit Diuus Anselmus dicens, *Decuit, vt conceptio illius hominis de matre fieret purissima, & tanta puritate niteret, qua sub Deo maior nequeat intelligi.* Et Cyrillus Alexandrinus libro contra Nestorium, in intemeratam hanc Virginem adeo iniurium ac blasphemum, ait, ad dignitatem & honorem, ad quem illa diuinitus vocata erat, respectu habito, insignem temeritatem, addo & impudentiam intolerabilem fore, eâ peccato obnoxiam fuisse audere asserere.

Suus & quartæ sit locus. Non minus propositionibus illis sacris è litteris de promptis, quibus omnes peccato obnoxij esse dicuntur, repugnat, gloriosam Virginem sanctificatam fuisse, dicere, quam à peccato eam immunem seruatam credere. Absolute namque Apostolus & generaliter, *Omnes nos filios iræ*, id est, peccatores, *nasci* ait. peccatum namque Deo nos reddit exosos, diuinæ iracundiæ in nos flagella acuit, non autem nos omnes iræ filios concipi. fatentur quidem omnes gloriosam Virginem iræ filiam natam non esse, imo nec Ioannem Baptistam, nec Ieremiam, nec alios, contra generalem illam Apostoli sententiam; quid obstat igitur, quo minus illam iræ ac maledictionis filiam conceptam fuisse negemus? Accedit, quod in propositionibus illis generalibus non tantam effingere generalitatem necesse sit, quin aliquis exceptioni sit locus. multa enim in sacris voluminibus sunt loca, quæ quamdam prima fronte vniuersalitatem præferunt, non tam late tamen, ac sonant, extendendæ sunt, vt ille Isaia, *Videbit omnis caro, quod os Domini locutum est.* & ille Apostoli, *Omnes omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem.* & ille alius, *Omnes quæ sua sunt, quarunt;* quæ tamen certo est certius de omnibus hominibus intelligenda non esse.

Ad quintam iam veniamus. Gloriosa Vir-

go Maria nunquam fuisset ea, quam oportebat esse illam, quæ in Dei matrem electa erat, si vel veniale vltimum commisisset delictum; nam hoc tali illam indignam dignitate reddebat, vt in Summa docet D. Thomas, & in 1. Sententiarum, ergo, si originali peccato inquinata fuisset, multo etiam fuisset indignior, quod sic probo, peccatum veniale animam iræ filiam non constituit vt originale. Ad hæc anathema Concilium Tridentinum dicit afferentibus Deiparam vel venialiter Deum ante filium Dei conceptum offendisse, impium enim foret dicere Deum à matre, quæ venialem noxam aliquando contraxisset, carnem sumpsisse. Cum ergo originale delictum longe veniali sit deterius, illud ipsum matrem hanc multo indigniorem fecisset, atque ideo inferendum est, nunquam permisisse Deum, vt in labe originaria Virgo hæc conciperetur.

Quam inquam absurdum foret, filio sanctissimo matrem obtingere, quæ non sancta, sed peccatrix foret? Vna, in qua manna asseruabatur, aurea vt foret, in Exodo præcipitur. Summus item Sacerdos in Leuitico parentem habere vtrumque iubetur nulla fequiore labe inquinatos. Simulacrum Daggò in eadem qua arca foederis arafatui non poterat. Quibus omnibus figuris declarabatur, quod, vbi verum foret manna, Summus Pontifex, & vera Testamenti arca, Iesus Christus, ibi omnia gratia inaurata, vitio carere, ac sine peccati idolo omnia esse debebant. Huc facit, quod in Matthæo circa Ven. Eucharistiæ institutionem lego. Hanc ergo Redemptor instituturus, in pane fermentato consecrare noluit, eo quod fermentum corruptionis sit symbolum. Sed cur, Domine, peracta iam consecratione non panis subtilitas, sed sola accidentia remanebant? Noluit scilicet vel sola panis corrupti accidentia permanere, sed ò bone Iesu, hæc te accidentia non tangunt: Verù quid est, inquit, sed quoniam ea velut cortina ac velamina futura sunt, sub quibus delitescat, nolo ibi vel panis corrupti accidentia remanere. O ineffabilem magni huius Dei puritatem! quam illi peccati corruptio est exosa! si permittere noluerit vel nuda accidentia, quæ ipsum necitura quidem erant, in augustissimo hoc

Lib. de conc.
Virg. c. 18.

cap. 5.

Isa. 4.

Phil. 1.

Phil. 2.

59.

2. sent. dist.
44. art. 3. q.
3. 2. 2. 4.

Exod. 16.

1. Reg. 6.

Ioan. 6.

Matth. 23.

1. Cor. 10.

Sacramento remanere, credemusne sacra-
hanc Virginem, quæ ei adeo futura erat vic-
na, ut illius futura sit mater, & illi è carne sua
paratura corpus, à fermento peccati vniquam
corruptam, & paucis vt dicam, peccaticum
fuisse?

Ianus templi Salomonici ex olea fuisse fa-
bricatas testis est Scriptura. arbor hæc semper
paciis ac misericordiae symbolum fuit, vnde il-
lud Poetæ:

Adiuuat in bello pacata ramus oliua.

Designabat hoc iam tum, sacratissima huius
Virginis, quæ nostræ redemptionis futura erat
ianua, conceptionem, non nisi gratiam, fauo-
rem & misericordiam fore, atque opus omni-
genis privilegij decoratum. Quoniam verò
præcipue hoc spectabat redemptio, vt à pecca-
to penitus redimeremur, æquum erat, eius vt
initium & opus primū ab omni peccato liberum
foret, ac consequenter, vt Virgo nostra planè
pura conciperetur. Sed in nostris rationibus
pergamus, &

Sextam hanc statuamus: Virgo hæc à com-
muni & generali illa in homines lata, quoad
corporum post mortem corruptionem, & in
cineres reductionem sententia, quæ in libri
Genesios initium his relata est verbis, *Cinises,*
& *in cinerem reuertetis*; exempta & excepta
fuit. Nam vniuersale hoc statutum illudens &
superas confestim à morte, vt piè credit Ecce-
lesia, resuscitauit, & in cælos cum anima simul
& corpore assumpta est, nullam aliorum ex-
emplo corruptionem passâ, nec in cineres con-
ueria. Ergo longè rationi videtur conuenien-
tius, eam simul & ab omni animæ corruptio-
ne, quæ peccato fit, præseruatam fuisse, & à fe-
rali & sanguinolenta illa lege, quæ omnes ei-
dem mortales subijcit (*In quo omnes peccauerunt,*
&c.) exemptam. Si verò corpus à corru-
ptione naturali, contra vniuersale deo datum in
omnes latum, immune permanit, quidni &
anima ab iniquatione peccati, singulari pri-
uilegio, contra aliam illam legem vniuersalem,
omnes homines eidem obnoxios reddentem,
præseruari queat? Hoc sanctus Anselmus e-
gregiè confirmat similitudine. Si quando, in-
quit, regi aliquod construendum est palatium,
arenosum, spongiosum atque infirmum ei-
dem fundamentum non seligitur, sed vel rupe
aliqua aut terra solida. Cum ergo Spiritus

sanctus Virginem hanc elegerit, quæ filij Dei
vniogeniti domicilium ac regia foret, creden-
dum est, illum aliquam illi humani generis
ruinam, id est, peccato minime obnoxiam sele-
gisse: ecquæ enim ab hoc ædificio sperari solidi-
tatis aut firmitatis poterat, si lapsui, corruptioni
& ruinæ huic fuisset expositum?

Iam ad septimam ac postremam venia-
mus. Scotus Doctor ille subtilis illa Pauli ex I.
ad Corinthios epistola verba, *Vnus mediator*
Dei & hominum, homo Christus Iesus, qui nos
liberauit à morte, exponens, hoc format argu-
mentum: Cum Christus perfectissimus fuerit
Redemptor, vt Apostolus docet, conueniens
& æquum erat, eiusque honoris vel maximè
intererat, vt quàm perfectissimè vel vnam re-
dimeret animam: neque enim præclarus ac
præstans ille haberetur opifex, qui non opus ali-
quod eximium vniquam arte sua efformarit.
Qua autem Christus nos ratione liberauit, per-
fectissima ac præstantissima haud fuit, redemit
nos quippe iam in captiuitatem abductos, &

7.
In 3. sententia
dist. 3. q. 2.

Duplex redemptio.

& compedibus restrictos. Notandum porò du-
plicem esse redemptionis modum: primus est,
dum in libertatem asseritur, qui iam in carcere
& vinculis gemit; alter verò, quo quis redimitur,
antequam in eundem abripiatur. Atque
postremus ille multò est priori nobilior ac per-
fectior. Et maius aliquis sibi beneficium puta-
bit conferri, qui iam iam à iustitiæ ministris in
vincula compingendus à quopiam hac poena
eripitur, & ab omni infamia ac probro immi-
nenti vindicatur, quàm si, post hanc ignomi-
niam, carceris ingressum, nominis delatione,
compedum ac manicarum perpeffionem, tū de-
mū liber dimittatur. S. Augustinus à corpori-
bus hoc ad animas transfers, multò id esse cõ-
fet illustrius, ait ergo, *Maior gratia fit illi, qui*
conferuatur in innocentia, quàm cui remitti-
tur culpa. Testatur hoc ipsum & Scriptura, & teram.
Dauid imprimis dicens, *Eruisti ex inferno ani-*
mam meam. Constat autem Prophetam in
infernæ abyffum detrusum minimè fuisse: sed
hic verborum eius est sensus: Ecquæ mea er-
ga te obligatio est, Domine? animam meam
iam iam in tartara præcipitandam præserua-
sti, & à pœnis sempiternis verè vindicasti.
Hoc etiam sensu exponit D. Hieronymus A-
brahami liberationem de Vr Chaldæorum,
vbi frater eius viuus deflagrarat. Hoc ergo
Bbbbb 2 libe.

liberationis genus, antequam quis poenam subeat, cum multo sit praestantius, necessarium erit, vel honoris sui, tuendi gratia, Iesum Christum, ut perfectum se Redemptorem ostenderet, hocce redimendi genere vel vnam animam redimere, & praclarum hoc ac diuinum opus quoad redemptionem operari. In quam portò animam hoc potius conferendum erat munus, quam suae gloriosae matris? Cum ergo id facere debuerit, id ipsum fecisse credendum est, atque ideo sanctissimam hanc Virginem sine originali labe conceptam fuisse.

Quis hoc verò in controuersiam vocet, si modo honorem, quem matri filius hic debebat, perpendat: & quantae illi futurum fuisset infamiae, si huic ipsa delicto, obnoxia existisset: iuxta illam Salomonis sententiam, *Gloria filiorum patres eorum*: Saul quoque filium Ionatham insigni contumelia ac probro notare volens, matri illi delictum obiecit, vocauitque *filium mulieris ultra virum vapientis*. Et sanè semper parentum delicta filiis exprobrantur. Minimè autem credibile videatur, passurum fuisse Dei filium, carissima sua ut mater ignominiam hanc subiret, quae sibi deinde infamiam, verecundiam & probrum perpetuum attulisset: passurum inquam, propria ut mater peccato commacularetur, & diaboli mancipiū constitueretur. Veterum historiarum prodigia monumenta, Teutonibus ac Cimbris aduersus Romanos praelio decertantibus, animosominus ab vxoribus hac commonitione additos, *Eia viri pugnate fortiter, vincite, ne nos Romanorum captiuas videatis*. Qui hanc barbararum adhortationem rei sacrae adaptare voluerit, persuadeat sibi, quanto Dei filium fuerit æquius ac conuenientius omnem à matre infamiam auertere, & in conceptionis eius conspectu contra peccata per miracula decertare, ut ne illam Satanæ immanis, barbari & immitis adactarij, mancipium ac captiuam videret.

Post tot ergo egregias rationes allatas, post tot figuras ac sacra testimonia, deprompta concludamus necesse est, nulla ratione credendum videri, imò ne cogitandum quidem sacratissimam hanc Virginem huic fuisse discrimini expositam, ipsam, inquam, Dei matrem, Angelorum dominam, vniuersi totius reginam, quaeque plures sola in se perfectiones ac meri-

ta, quam simul sancti omnes, complectitur. Quò alluisse Paræmiassen censo dicentem, *Multa filia congregauerunt sibi diuicias, tu supergressa es vniuersas*. Quin & huius rei figura in Exodo occurrit. Tabernaculi quippe constructionem cum indixisset Deus, Principes omnnes tribuum ac populi Duces ad ipsum conficiendum donatia praecipit offerre. Quo eminens signo praesignabatur, ad Virginis huius veri tabernaculi Euangelici perfectionem, Patriarchas omnes, Prophetas ac sanctos suas veluti in symbolam virtutes ac merita collatos, & ipsam eorum numisma aliquod regale atque aureum fore, omnigenos in se nummos complectens. Nec id sanè mirandum est, cum in Dei illa matrem electa fuerit.

Dauid Rex enormes, quas in templi illius splendidi constructione futuram expensas fecisset, recensens, & populum ad liberaliter necessaria suppeditanda exhortans, ne cui id nouum & mirum videretur, hanc ijs causam tantorum sumptuum reddebat, *Opus grande est, neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo*. Idipsum hodie mihi repetere liceat, ac praemonere vos, ne cui vestrum mirum aut nouum videatur, si ad se in Virginem hanc liberalem, munificam, effusam ac prodigum Deus ostenderit, si tot in illam gratias accumulavit, tot praerogatiuas in illam contulerit, ac praesertim si sine originali labe concepta fuerit: *Opus enim grande erat, neque homini preparabatur habitatio, sed Deo* maximo.

Sed plura hae de re non dicemus; erubescant solummodo eius aduersarij, qui eam peccatricem statuunt, qui tam sine iure de eiusdem meritis loquuntur, honorem eius ad eum turpiter denigrant, de priuilegijs illius controuersiam mouent, conceptionem eius sanctissimam fœdissimis originariae labis maculis conspurcant, denique innocentiae eius iara tam indignè blasphemaeque calumniantur; iterum dico erubescant & pudore suffundantur, quòd Turcis, Saracenis, ipsis etiam Ethnicis detestari iudicent. Refert siquidem in varia historia Aelianus, Alexandrum Macedonem, cum Ephesi in Apellis pictoris celeberrimi officina Iulij filij equo insidentis imaginem depictam conspexisset, initio quidem, longè alia animo voluntate negotia, & nihil minus quam de pictura tolli.

Prov. 17.
1. Reg. 10.

sollicitum, eam parui pendisse: donec tandem quidam de comitatu equus tabulam hanc & in ea equum conspicatus, viuentem eum esse ratus, adhinire, subfultare, aliosque applaudentis gestus edere coepit. Pictor inde prauum Regis iudicium fugillare orfus exclamat, Dij immortales, animalia hominibus longè præcellunt, sinceriusque de rebus dijudicant. Hoc pictoris responsum in hæreticos & parum Religiosos Catholicos tam prauè de Virginis huius conceptione sentientes, summo eorum cum dedecore, retorquebo, B. fias scilicet infideles ac Turcas hoc ijs nomine præstare, quod melius, maioriq; cum reuerentia, ac sanctius, quam ipsi de matris **CÆRISTRI** honore loquantur & sentiant. In Mahometico namque Aleorand hæc in Virginis nostræ commendationem legitur propolicio, *Nullus nascitur de filijs Adam, quem non tangat Satanas; præter Mariam & filium eius.* Opudor, ô dedecus, ô hæreticos Turcas deteriores, ô animas in Dei matrem Ethnicis ipsis iniuriosiores!

Vos verò, auditores, huic orationi finem imponens adhortor, & tum rationibus meis, tum figuris antiquis & testimonijs sanctis, conturo, vt Virginis huius honorem propugnatis, innocentiam tueamini, conceptionem eius sanctificetis, sinistrè de illa numquam aut sentiat, aut loquamini, vobisque, hoc illi ideo datum priuilegium, quod Dei filij futura esset mater, vt hodierni Euangelij præfert epiphonema, *De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus,* persuadeatis. Illam hodie contemplantini, eiusque pulchritudinem demeritantes cum **D. Anselmo** exclamate, *O pulchra ad intuentum, amabilis ad contemplandum, delectabilis ad amandum, vulnera corda nostra amore pulchritudinis tus.* Omnimodis inquam pulchra, gratia plena & virtutibus, peccatis aut vitijs numquam coinquinata, & tota pura concepta, tota inquam pulchra, & pulchritudinum regina, à qua tot sui in primordijs mundus mutuatus est imagines, puta paradysum illum voluptatis, arcam illam Noe, scalam Iacobi, rubum ardentem in deserto, Moÿs virgam serpentem deuorantem hæreticos, Aaronis virgam in conceptionis florentem nocte, arcam testamenti è ligno compactam incomputribili, magnum Isaïæ librum, portam illam

Orientalem visam Ezechieli, & hortum illum conclusum: quibus omnibus figuris hoc efficitur, fuisse te omnium quæ vniquam existere pulcherrimam, non aliorum ad instar iræ filiam; non vt reliqua Adami posteritas, peccato obnoxiam, non cruentis maledictionum vniuersalium decretis comprehensam; sed præ alijs prærogatiuis donatam, à Deo inter omnes dilectam, solam contra vniuersalem omnium infelicitatem sine peccato conceptam. Tu Deum pro nobis peccatoribus obsecra virgo purissima & immaculata. Tuque ô Salomonis nostri mater, quæ modò ad filij tui latus gloriosa confides, nostram monstra te esse matrem delictorum nobis in hac vita veniam, & gratiam, in alia verò gloriam, in qua omnis nostra beatitudo consistit, impetra, ad quam nos Deus in Trinitate & essentia vnus, & in personarum numero trinus dignetur perducere. Amen.

IN FESTO S. THOMAE APOSTOLI.

Partitio

- I. De consortio malorum fugiendo.
- II. De Thoma incredulitate & ingratiuidine.
- III. De lapsu Sanctorum quorundam: cur & quomodo.
- IV. De S. Thoma conuersione quomodo acta.
- V. De eius rapto & clamore, Dominus meus, & Deus meus.
- VI. De seruatis Christi vulneribus.

Thomas vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus. Ioan. 20.

FIGVRA.

Iacobi Patriarchæ filij duodecim ab itinere fermentationis reduces, dū patri nuntiarent, *Gen. 46.* filium eius dilectissimum Ioseph etiam nū superstitem esse, & in terra Aegypti regnare, vix ille credere præ gaudio poterat, ac somniū audire se existimabat; donec post aliquot ipse dies

Bbbbb 3 suis